

TUTANHAMON

REJTÉLYE ÉS KINCSEI

ÖSSZEFOGLALÓ ANYAG

TUTANHAMONRÓL

1. Tutanhamon sírjának felfedezése

A) SZÖVEG

Királyok Völgye

A Királyok Völgye a halottak városában (nekropolisz) a Nílus bal partján terül el, az ókori Théba (a mai Luxor) városával szemben. Az Újbirodalom szinte minden uralkodójának ez lett a temetkezési helye (XVIII. és XX. dinasztiák, Kr. e. 1550-1070 között). Tutanhamon sírja és a benne talált tárgyak rengeteg információt nyújtanak számunkra az ókori Egyiptomban zajló életről, és a fáraó szinte érintetlen sírjának felfedezése szenzáció volt.

B) SZÖVEG

Howard Carter felfedezi a sírt 1922-ben (ld. 01)

Howard Carter először 17 éves korában, 1891-ben utazott Egyiptomba. Az angol Lord Georg Herbert Carnarvon szintén Egyiptomban töltött némi időt. Ez felébresztette érdeklődését Egyiptom iránt, és rendelkezésére álltak az ásatások költségeinek fedezéséhez szükséges források. 1907-ben a Theodore M. Davis ásatásán dolgozó csapat talált egy aknát a Királyok Völgyében, benne balzsamozáshoz használt anyagokat és Tutanhamon temetési szertartásának maradványait. Utána 1909-ben Theodore M. Davis talált egy kirabolt sírt, amelyről azt feltételezte, hogy Tutanhamoné volt, és azt nyilatkozta, hogy ezzel a Kirá-

Tutanhamon sírjához vezető lépcsők

lyok Völgyének felfedezése teljesnek tekinthető.

Howard Carter másként gondolta, és meggyőzte Lord Carnarvont, hogy fektessen pénzt a Királyok Völgyében folytatandó ásatásokba. 1914-ben Carnarvon átvette Davis ásatásra szóló engedélyét, és Howard Cartert bízta meg az ásatási munkálatokkal, hogy találja meg a Királyok Völgyében Tutanhamon sírját. Az első világháború megzavarta az előkészületeket, ezért csak 1917 őszén kezdték meg Tutanhamon sírjának szisztematikus keresését a Királyok Völgyében. Carter figyelembe vette a Tutanhamonra utaló nyomok megtalálásának helyét, és a térképen négyzetekre osztotta fel a területet. Ez azt jelentette, hogy minden ásatási munkát rögzíteni tu-

TUTANHAMON

dott az összes lelettel együtt. Öt év elteltével csaknem az egész terület átvizsgálták már, csak a VI. Ramszesz sírjának bejáratánál, az ókori építőmunkások kunyhója alatt lévő terület maradt hátra. Ez volt az a hely, ahol az ásatást végző csapat az utolsó tervezett ásatási szezonban munkának látott. Howard Carter 1922. november 4-én pár lépcsőt fedezett fel az építők kunyhói alatt. Elküldött Lord Carnarvonért, hogy Angliából utazzon oda. 1922. november 26-án Carter Carnarvon és lánya, Lady Evelyn Herbert meg Carter kollégája, Arthur Callender jelenlétében megbontotta az előteret elzáró falat. Carnarvon megkérdezte Cartert, hogy lát-e valamit. Ekkor hangzott el Carter híres válasza: „Igen, csodálatos dolgokat.” A csapat hamarosan meggyőződött róla, hogy Tutanhamon sírját fedezték fel. A sír felfedezéséről az első újságcikket a The Times angol újság, közölte november 30-án. A felfedezést mindenütt a világon az egész sajtó szenzációként üdvözölte. Howard Carter azonnal szakértőkből álló csapatot állított össze. A kamrákat alaposan és a tárgyakat tudományosan

Howard Carter a sírkamrában folyó munka során

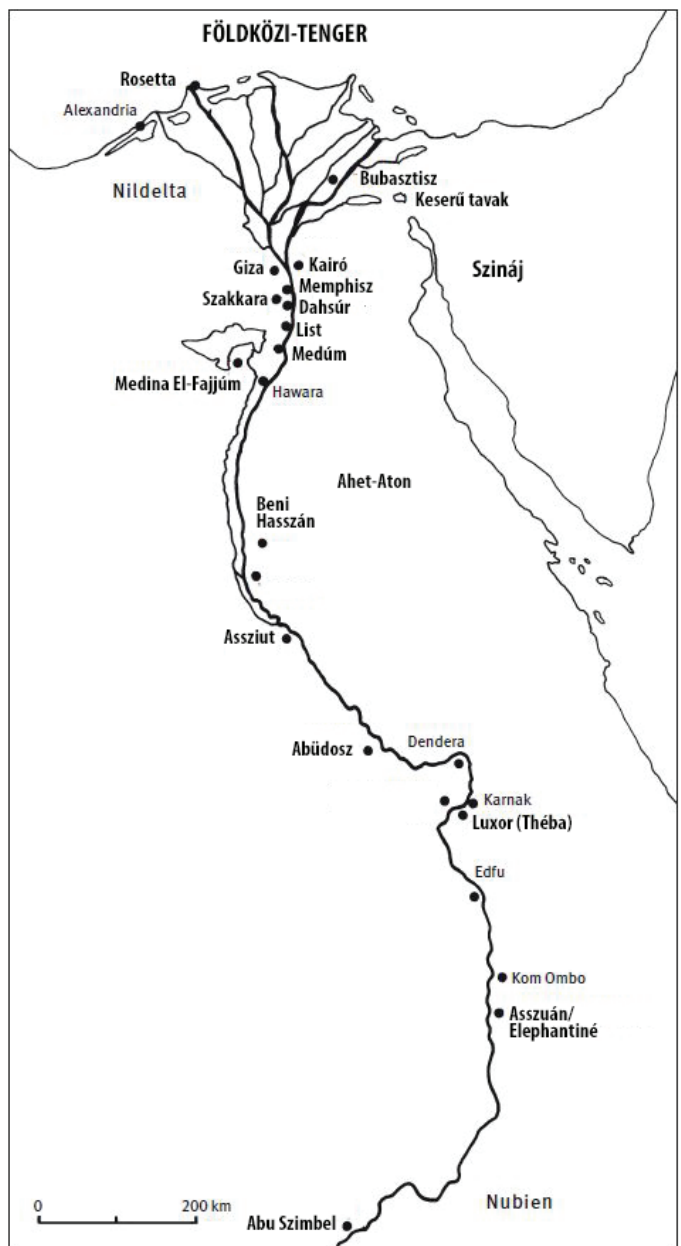
katalogizálva pakolták ki. Ez 10 évet vett igénybe. A „Tutanhamon – sírja és kincsei kiállítás” olyan formában mutatja be a sírkamrákat, ahogyan Howard Carter és Lord Carnarvon találta azokat a felfedezés idején.

TUTANHAMON

A) FELADAT

Vess egy pillantást
a Királyok Völgyére
Egyiptom térképén.

B) FELADAT

**Ír újságcikket arról, hogy hogyan
fedezte fel a sírt Howard Carter!**

Használd az A és B jelű szövegeket, és
készíts feljegyzéseket a sír felfedezéséről.
A kiállításon még több információt
találhatsz Howard Carterről.

2. Fáraók és az istenek világa

A fáraó

C) SZÖVEG

A „fáraó” szó egyiptomi eredetű, jelentése „nagy ház”. A kifejezést az uralkodó öt királyi nevével együtt használták. A fáraókat isteneknek tekintették, és országuk és a benne élő emberek teljhatalmú urai voltak. Az ő felelősségük volt az élet rendjének fenntartása a földön. Ugyanakkor gondoskodniuk kellett róla, hogy az Egyiptomban lakó emberek tiszteljék az isteneket, és hogy az istenek elégedettek legyenek az emberekkel. Ezért a fáraók voltak felelősek a templomokért, nekik kellett biztosítaniuk berendezéseiket és az áldozati felajánlásokat. A fáraó kötelessége volt biztosítani népe jólétét ebben az életben és a következőben is. Bár a fáraó abszolút hatalommal rendelkezett, állami szervezetre támaszkodott, amely hivatalnokokból, papokból és kormányzókból állt. Az uralkodót koronázásától, az öt uralkodói neve felvételétől kezdve illették meg jogai és hárultak rá kötelességei.

Haláluk után a fáraókat gyakran fiuk követte a trónon, de nem mindig ez következett be. A fáraó koronáit különböző alkalmak esetén viselte, és a „fehér” képviselte Felső-Egyiptomot, míg a „vörös” Alsó-Egyiptomot. A koronák kialakítása lehetővé tette, hogy a fáraó együtt tudja viselni őket. Az uralkodói felségjelvények részét képezte a görbe heka-bot és a légycsapó is. Ezek a fáraó hatalmát jelképezték.

Kr. e. 3000 körül Ménész lett Egyiptom első fáraója, aki egyesítette Felső- és Alsó-Egyiptomot. Ez jelentette a fáraók uralmának kezdetét, amely fennmaradt több mint 30 egymást követő dinasztia ideje alatt. A történészek Egyiptom történelmét Óbirodalomra, Közép- és Újbirodalomra és Későkorra osztják fel, köztük átmeneti időszakokkal. Az Egyiptom fölötti korlátlan uralom szoros kapcsolatban állt a különböző istenekbe vetett hittel. Dzsószér (Kr. e. 2700 körül) volt az első fáraó, aki piramist építtetett magának síremlékkül.

TUTANHAMON

D) SZÖVEG

Viszonylag biztosan tudható, hogy Tutanhamon Ehnaton fáraó fia volt, aki Kr. e. 1353 és 1337 között uralkodott. Ehnaton bevezette a monoteista hitet, ezzel akarta helyettesíteni az ókori egyiptomi vallást annak számtalan istenével együtt. Aton, a napkorong lett az egyetlen isten. Számtalan találgatás látott napvilágot Tutanhamon anyjának kilétéről. A legújabb DNS vizsgálatok azt mutatják, hogy Tutanhamon szülei testvérek lehettek. De mostanáig egyetlen egyiptomi forrás sem erősítette meg, hogy Ehnaton saját lánytestvérét vette volna feleségül. Ehnaton első számú felesége a híres Nofertiti volt.

Tutanhamont eredetileg Tutanhatonnak hívták („Aton élő képmása”), az Aton kultuszra utalva. Még gyermek volt, amikor fáraóvá koronázták. Uralkodása második évét követően változtatta nevét Tutanhamonra, „Amon élő képmására”. Tutanhamon Anheszenamont („aki Amonnak él”) vette feleségül, Ehnaton és Nofertiti harmadik leányát, más szavakkal a nővérét vagy féltestvérét. Az ő eredeti neve is Atonra utalt: Anheszenaton („aki Atonnal él”) volt. Nem volt gyermekük, aki a trónon követhette volna apját. Tutanhamon kilenc évig uralkodott. Uralkodása alatt Memphisz vált a birodalom fővárosává. Visszatért a régi istenekhez, így megtagadta apja egyetlen istenbe vetett hitét. Karnak templomában hatalmas sztélét állítottak fel, amelyen Tutanhamon bejelentette visz-

Tutanhamon aranytrónjának háttámlája

zatérését a régi valláshoz, és ismét Théba lett Egyiptom vallási központja. Tutanhamon volt a jól megszervezett állam feje. Számtalan hivatalnok gondoskodott az adminisztrációról. Egy Ay nevű pap – aki valószínűleg Nofertiti apja volt – Tutanhamon egyik legfontosabb tanácsadójaként szolgált. Horemheb volt a fegyveres erők főparancsnoka. Tutanhamon uralkodása alatt az ország visszatért korábbi hagyományaihoz, és ez a restauráció fontos lépésnek bizonyult a birodalom újbóli stabilizálása irányába. Amikor Kr. e. 1323-ban Tutanhamon 18 éves korában meghalt, Ay követte őt a trónon.

TUTANHAMON

C) FELADAT

1. Nézd meg a kiállításon Tutanhamon képeit, tárgyait és olvasd el a róla szóló szövegeket.

A Tutanhamon sírjából előkerült egyik híres tárgy az aranytrón. A kiállításon megnézheted az aranytrónt, rajta Tutanhamon és felesége képével. Anheszenamon illatosított olajjal dörzsöli be férjét. A kiállítás felkeresése után írd le, hogy a sírban talált tárgyak közül melyik ragadott meg leginkább.

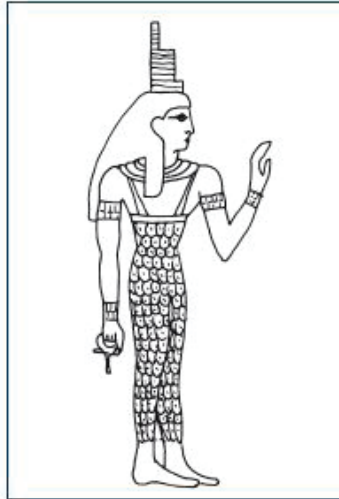
2. Állítsd össze Tutanhamon életrajzát.

2. Fáraók és az istenek világa

AZ ISTENEK VILÁGA

Néhány egyiptomi istenről részletesebben:

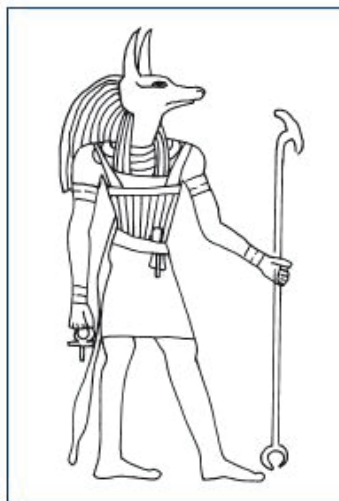

Ozirisz

A túlvilági lét ura, ő ítél a halottak fölől. Rendszerint koronát viselő fáraóként ábrázolják, kezében az uralkodói jelvényekkel.

Amon-Ré

Az egyiptomiak számára a napisten, Amon-Ré volt a világ teremője. Gyakran ábrázolják sólyomfejjel és napkoronggal.

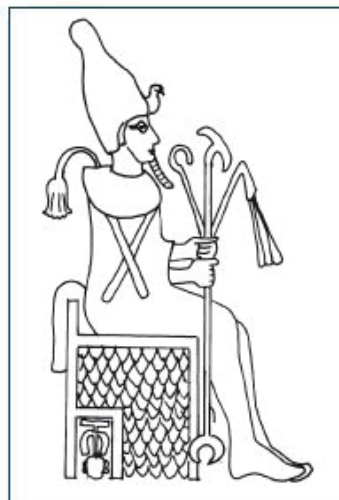

Hathor

A szerelem istennője. Gyakran ábrázolták tehén formájában, szarvai közt napkoronggal.

Ízisz

Ozirisz felesége, minden anya példaképének és a gyermekek védelmezőjének tekintették. Íziszt a fején látható trón hieroglifáról lehet felismerni.

Anubisz

A balzsamozás istene, a halottak megítélése során ő felügyeli a szív mérlegre tételét. Sakál képében ábrázolják.

Hórusz

A legendák szerint ő Ízisz és Ozirisz fia. Sólyom képében ábrázolják, fején a királyi kettős koronával. Hórusz a fáraó védőistene.

D) FELADAT

1. Vágd ki a képeket és a szövegeket, és ragaszd őket megfelelő sorrendben egy papírlapra.
2. A kiállításon sok tárgyon megjelennek az istenalakok és képeik. Megtalálod a munkalapon szereplő isteneket a kiállításon? Milyen más isteneket fedeztél fel a kiállításon? Állíts össze listát, hogy legyen saját lexikonod az egyiptomi istenekről.